

60-72 Aylık Çocuklara Uygulanan Değerler Eğitimi Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Duygusal Gelişimleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Burcu Özdemir Beceren¹

Özet: Araştırmanın amacı okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisini incelemektir. Değerler eğitimi etkinliklerinin sosyal duygusal gelişime etkisinin belirlendiği bu çalışma, öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, iki bağımsız anaokulu ve iki ilköğretim okuluna bağlı anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocuklardan oluşturulan deney ve kontrol grupları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU) ve Sosyal Becerileri Derecelendirme Sistemi (SBDS) Öğretmen Formu kullanılmıştır. Hazırlanan değerler eğitimi etkinliklerinde sevgi, saygı, işbirliği, yardımlaşma, hoşgörü ve sorumluluk değerleri yer almaktadır. Uygulama süreci haftada sekiz etkinlik ve beş hafta üzerinden kırk etkinlik ile gerçekleştirilmiştir. Veriler etkinliklerin uygulanması öncesinde ve sonrasında araştırmacı tarafından toplanmış olup amaç doğrultusunda veri analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler normal dağılım göstermediği için nonparametrik analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal gelişimleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca elde edilen sonuçlar doğrultusunda değerler eğitimi etkinliklerinin uygulandığı grupta yer alan çocukların sosyal beceri puanlarının arttığı, problem davranış puanlarının azaldığı görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi Eğitim, Değerler Eğitimi, Sosyal Duygusal Gelişim

DOI: 10.29329/mjer.2019.185.33

An investigation into the impact of values education activities employed to 60-72-month-old pre-school children on their social emotional development

Abstract: The study aimed to investigate the effect of values education activities prepared for 60-72-month-old pre-school children on their social-emotional development. An experimental design with pre-test post-test control group was employed in the study. The study group consisted of 60-72-month-old pre-school children enrolled in two independent pre-schools and other two preschools registered to elementary schools and these children were randomly assigned to control and experiment groups. The data were obtained via Personal Information Form, Marmara Social Emotional Adjustment Scale (MASDU) and Teacher Social Skills Rating System (SBDS). The values included in the values education activities were love, respect, cooperation, charity, tolerance, and responsibility. In the study, eight activities were run each week and a total of 40 activities were employed in the study process. The data were collected in the pre-activity stage and in the post activity stage by the researcher and analyzed for the purpose of the study. Nonparametric analyses were conducted as the data

¹ **Burcu Özdemir Beceren**, Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Çanakkal, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3680-7511

Email: burcubeceren@comu.edu.tr

were not normally distributed. The results revealed that activities used in values education were found effective on 60-72-month-old pre-school children's social emotional development. In addition, the social skills scores of the children in the experiment group increased and their problem behavior scores decreased.

Keywords: Pre-school education values education, social emotional development

GİRİŞ

Çocukların ve ailelerin yaşamlarında erken çocukluk eğitiminin etkisi büyüktür ve sürekli hızlı bir şekilde artmaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuklar yeni kavramları ve bilgileri en hızlı şekilde öğrenirler (Witt ve Kimple, 2008). Kavramların ve bilgilerin olduğu bu dönem kişiliğin temellerinin oluşmasından dolayı önemli olup okul öncesi yıllar değerler eğitimi açısından önem arz etmektedir.

Değer kavramı sosyal bilimler içerisinde incelenmekte olan bir kavramdır. İlk defa Znaniescki tarafından sosyal bilimler alanına kazandırılan bu kavram Latince "kıymetli olmak" veya "güçlü olmak" anlamına gelen "valere" kökünden türetilmiş olup insanla ilgili olup manevi bir değeri vardır (Kuçuradi, 1998). Değer, belirli bir durumu başka bir duruma tercih etme ya da davranışa kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayış olarak ifade edilmektedir (Koç ve Akdoğan, 2018). Bir başka bakış açısına göre değer, bir sosyal grup ya da toplum tarafından kabul gören, bireyin kişisel ve sosyal tercihlerini belirleyen, tutum ve davranışları etkileyen inançlar olarak ifade edilmektedir (Rokeach, 1973; Schaefer, 2012; Savig, 2002; Turan ve Aktan, 2008). Oluşturulan değerler insanların davranışlarını etkilediği, toplumsal ilişkileri kurmayı sağladığı ve kalkınmayı başlattığı için eğitimciler değerleri doğrudan ya da örtük programların içerisinde aktarmayı amaçlamaktadırlar (Fichter, 1990; Akbaş, 2009; Öztürk Samur, 2011). Değerlerin çocuklara aktarılması geleceğin toplumunu oluşturmada önemli olduğundan (Schiller ve Bryant, 2009) değerler eğitimi kavramı son zamanlarda daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Değerler eğitimi, ahlaki değerlerin ve prensiplerin kazandırılmasını özendirir ve bireyleri gençlikten yetişkinliğe taşıyan bir eğitim etkinliğidir (Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2015). Bundan dolayı değerler eğitimi sayesinde sorumluluk sahibi, ahlaki değerleri olan, güçlü bir karaktere sahip, sevgi ve saygı ortamını oluşturabilen, dürüstlük ve adalet gibi evrensel değerleri bulunan bireyler yetiştirilmektedir. Bu sebeplerden dolayı eğitim kurumları geleceğin ideal toplumunu yaratmada Türk Milli Eğitim sisteminin amaçları doğrultusunda görevler üstlenmektedir. Eğitim sürecinin aileden sonra başladığı yer olan okul öncesi dönemde değerlere ilişkin bir eğitim verilmesi kişiliğin değerleri benimseyerek gelişmesine katkı sağlayacaktır. Okul öncesi eğitimin kaliteli olması akademik becerilerin yanında karakter eğitimi, sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi ve toplumsal değerlere yer verme gibi hedefleri içerisinde barındırmalıdır (Greenberg, vd., 2003). Çünkü değerler çocuklarda çok erken yaşlardan itibaren kazanılmaya başlandığından (Sapsağlam, 2017), değerlerin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gerekmektedir (Karatekin ve Sönmez, 2014). Değerlerle ilgili

ilk kazanımlar okul öncesi dönemde edinilir ve ortaya çıkan etkiler bireylerin tüm yaşamları boyunca devam eder (Balat Uyanık ve Dağal Balaban, 2006). Çocuk kazandığı değerleri sindirir ve hayatının diğer dönemlerinde yaşantılarını çoğaltarak içselleştirir (Özen, 2011). Bu sebepten dolayı okul öncesi eğitim sürecinde eğitim etkinlikleri içerisinde değerler eğitiminin yer alması çok önemlidir (Ülavare ve Veisson, 2015). Nitelikli bir okul öncesi eğitim programı okul öncesi çocuklarının karakterini şekillendirir, onların sosyal ve duygusal beceriler edinmelerine ve onlara bazı sosyal değerleri ve diğer bazı akademik becerileri kazanmalarına olanak tanır (Uyanık Balat, Özdemir Beceren ve Adak Özdemir, 2011).

Erken çocukluk döneminde çocukların sosyal ve duygusal gelişimine ilişkin hazırlanan etkinlikler ya da programlar gelişimin olumlu bir şekilde seyrini sağlamaktadır (Domitrovich, Cortes ve Greenberg, 2007; Ekinci Vural, 2006; Öztürk Samur, 2011). Bireyler sosyal ve duygusal gelişimlerini öğrenme yoluyla giderebilmektedirler. Etkili bir sosyal ve duygusal öğrenme farkındalık, sosyal farkındalık, karar almada sorumluluk, kendini yönetebilme ve ilişkisel becerileri kurabilmeyi içerir (CASEL, 2013). Sosyal ve duygusal gelişiminin etkili bir şekilde sağlandığı bireyler, öğrenme kapasitesini arttırarak akademik olarak başarılı olurlar, duygularını kontrol edebilirler, sosyal ve duygusal problemlere erken teşhis ve müdahalede bulunabilirler, sorunlarla başa çıkabilirler, psikolojik olarak güçlüdürler, okula bağlılıkları fazladır, yetişkinler ve akranlarıyla ilişkileri ve iletişimleri yüksektir ayrıca stresi düşük düzeyde yaşarlar (CASEL, 2013; Cheung ve Lee 2010 ; Esen Aygün ve Şahin Taşkın, 2017; Mandez, McDermott ve Fantuzzo, 2002; Öztürk Samur, 2011; Shonkoff ve Phillips, 2000;Trinidad ve Johnson, 2002).

Değerler insanların tutumlarına ve davranışlarına yön vermekle birlikte erken yaşlardan itibaren değerlerin öğretilmesi çocuğu, aileyi ve toplumun geleceğini etkiler (Öztürk Samur, 2011). Bireylerin tutum ve davranışlarının gelişmesinde önemli bir yeri olan değerlere ilişkin ilkökul, ortaokul ve lisede (Bencik-Kangal, 2010; Çelik, 2016; Çokdolu, 2013; Demirhan İşcan, 2007; Dilmaç, 1999; Erdem-Zengin, 2014; Gale, 2008; Girmen, 2013; Izgar 2013; Lintner, 2005; Katılmış Ekşi ve Öztürk, 2011; Keskinoglu, 2008; Kurtdede-Fidan, 2013; Lintner, 2005; Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2016) yapılan çalışmalar önemli bir yer edinmektedir. Ancak okul öncesine yönelik değer eğitimi doğrultusunda değer edinimine ilişkin çalışmalar literatürde sınırlı sayıdadır (Kaya, Günay ve Aydın, 2016; Özbek Ayaz, 2018; Özkan Kılıç ve Pekdoğan ve Korkmaz, 2017; Ünal Bozcan ve Kömleksiz, 2015). Toplumların kişiliğini oluşturmada küçük yaşlardan itibaren değerler eğitimi ön plana çıkmaktadır. Erken yaşta öğretilmeye başlanan değerler eğitiminin çocukların gelecek yaşamlarında olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Çalışma okul öncesi çocuklara farklı gelişim alanları desteklenirken farklı etkinlikler ile evrensel değerlerin (sevgi, saygı, hoşgörü, sorumluluk, işbirliği ve yardımseverlik) kazandırılması bakımından önemlidir. Bunun yanında uygulanan etkinliklerin okul öncesi öğretmenlerine ve ailelere alternatif bir bakış kazandırması ve çocukların değerleri öğrenmesini

kolaylaştırması açısından önemi bulunmaktadır. Ayrıca araştırma okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan değer eğitimi etkinliklerine yardımcı olması açısından da önemlidir. Araştırmada 60-72 aylık çocuklara uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların sosyal duygusal gelişimlerine etkisinin olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada değerler eğitimi etkinliklerine katılan öğrencilerle bu eğitime katılmayan çocukların sosyal duygusal gelişimleri arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deneysel araştırmalar, genel olarak deney ve kontrol gruplarına atanan katılımcılardan deney grubundakilere yapılan uygulama sonuçlarının deney ve kontrol gruplarındaki değişimler üzerinden incelendiği çalışmalardır. Desenlerde temel amaç değişkenler arasında oluşturulan neden sonuç ilişkisini test etmektir (Büyüköztürk, Kılıç akmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2018). ntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen yaygın kullanılan bir desendir. Bu desende, dış vrenin değiştirilmesi ya da istenilen deneklerin bir araya getirilmesi suretiyle araştırma yapılacak gruplar ilk olarak biri deney, diğer kontrol grubu olarak ikiye ayrılır. Uygulama sürecinde ise etkisi test edilen deneysel işlem deney grubuna uygulanırken kontrol grubuna uygulanmaz. Son olarak gruplardaki deneklerin bağımlı değişkene ait ölümleri aynı araçlar kullanılarak tekrar elde edilir. n test-son test kontrol gruplu modelde sosyal duygusal gelişim bağımlı değişken, uygulanan değerler eğitimi etkinlikleri ise bağımsız değişkendir. Bu bağlamda bağımsız değişkenin, bağımlı değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Deney grubunda yer alan çocuklar ek olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış değerler eğitimi etkinlikleri uygulanmış olup, kontrol grubuna program çerçevesinde yer alan etkinlikler rutin bir şekilde yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın alışma grubunu, İstanbul ili Kadıköy İlçesi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarına devam eden 60-72 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Deneysel araştırmalarda deneklerin nasıl atanacağı önem taşımaktadır. Deneklerin iki gruba atanmasında iki temel yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan biri yansız atama diğer ise eşleştirmediir. Bu araştırmada grup eşleştirme yöntemine başvurulmuştur. Grup eşleştirme tekniğinde deney ve kontrol grupları yaş, eğitim, gelir gibi özellikler açısından benzer ortalamalara sahiptirler (Büyüköztürk, 2007). Araştırmada deney ve kontrol gruplarının oluşturulmasında bu yöntemin seçilmesinin temel gereelerinden biri bu araştırmanın bir eğitim kurumunda gerçekleştiriliyor olmasıdır. Bu araştırma kapsamında çocukların denek çiftleri oluşturularak yansız bir şekilde atanması mevcut sınıf düzenini bozma veya çocukların buldukları sınıftan başka sınıfta yer almak durumunda kalmaları gibi riskler taşımaktadır. Eğitim

kurumlarında okullara kayıttaki, okulun bulunduğu çevrede ikamet etmek temeldir. Bu durum çocukların sosyo-ekonomik koşullar ve sosyal çevre açısından asgari düzeyde eşitlenmesini sağlamaktadır.

Çalışma grubuna katılan çocukların aynı sosyo-kültürel düzeyden, ekonomik özelliklerden ve aile yapısından seçilmeye dikkat edilmiştir. Ayrıca daha önce sosyal duygusal gelişimlerini destekleyen bir eğitimi almamış olmasına, 60-72 ay arasında olmasına ve normal gelişim göstermesine dikkat edilmiştir. Bunun yanında deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin öntest verileri karşılaştırıldığında grupların puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durumda seçilen grupların sosyal duygusal gelişim özelliklerinin benzer olduğu anlamına gelmektedir. Yapılan grup eşleştirmelerinin ardından, çalışma grubunu bağımsız iki anaokulu ve ilköğretime bağlı iki okul öncesi sınıfında eğitim gören okul öncesi dönem çocukları oluşturmuştur. Araştırmaya deney grubunda 53, kontrol grubunda 50 olmak üzere toplam 103 çocuk dahil edilmiştir. Deney ve kontrol grubunun oluşturulmasında her grup için bir bağımsız anaokulundan sınıf, birde ilköğretime bağlı okulöncesi sınıf dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgiler formu, Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU) ve Sosyal Becerileri Derecelendirme Sistemi (SBDS) Öğretmen Formu kullanılmıştır.

Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği (MASDU): Ölçek, Marmara Üniversitesi öğretim elemanlarından oluşan dokuz kişilik uzman bir grup tarafından geliştirilmiştir. Hazırlanan ölçek, 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. MASDU ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışmaları Işık (2006) tarafından tekrar yapılmıştır. Güvenirlik-geçerlik çalışması sonucunda ölçek, “sosyal yaşamın gereklerine uygun davranma (9 madde)”, “sosyal duruma uygun tepki verme (4 madde)”, “akranlarla etkileşim (3 madde)” ve “sosyal çevreye pozitif yaklaşma (3 madde)” olmak üzere 4 boyuttan ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında üçlü likert şeklinde olup “Hiçbir zaman (1)”, “Bazen (2)” ve “Her zaman (3)” yargıları dikkate alınarak cevaplama yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç-tutarlılık katsayısı orijinal halde .89, çalışmada ise .85 olarak bulunmuştur.

Sosyal Becerileri Derecelendirme Sistemi (SBDS) Öğretmen Formu: “Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi” Gresham ve Elliott (1990) tarafından çocukların sosyal davranışlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir derecelendirme ölçeğidir. Geliştirilen SBDS, 3-18 yaş aralığını kapsamakta olup okulöncesi, temel eğitim ve ortaöğretim olmak üzere üç seviyesi bulunmaktadır. Araştırmada okulöncesi dönemde yer alan çocuklara (3-5 yaş) yönelik hazırlanmış SBDS'nin öğretmen formu kullanılmıştır. Kullanılan öğretmen formu 40 maddeden ve iki ölçekten

oluşmaktadır. Birinci ölçek 3 alt boyut (işbirliği, kendini ifade etme/atılmanlık ve özdenetim) ve 30 maddeden oluşan Sosyal Beceri Ölçeğidir (SBÖ). İkinci ölçek ise 2 alt boyut (dışsallaştırılmış davranışlar ve içselleştirilmiş davranışlar) ve 10 maddeden oluşan Problem Davranışlar Ölçeğidir (PDÖ). SBDS öğretmen formu, her çocuğun son bir-iki ay boyunca sergilediği davranışlar dikkate alınarak, ölçekte yer alan her maddeye çocuğun hangi sıklıkla yaptığına karar verilmesi sonucunda öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Ölçme aracında yer alan bütün maddeler olumlu ifadeler olup çocuk hiç yapmıyorsa 0, bazen yapıyorsa 1 ve çok sık yapıyorsa 2 puan verilerek değerlendirme yapılır. Ölçme aracının Türkçe'ye uyarlaması Dinçer (2011) tarafından yapılmış olup SBDS Öğretmen Formunun iç güvenirlik katsayıları SBÖ için .93, PDÖ için .87 olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamında ise iç güvenirlik katsayısı SBÖ için .89, PDÖ için .83 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisinin araştırıldığı bu çalışmada uygulanacak olan etkinliklerden önce MASDU, SBDS Öğretmen Formu ve kişisel bilgiler formu uygulanmıştır. Her iki ölçme aracı ve kişisel bilgiler formu öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Araştırma kapsamında değerler eğitiminde yer alan etkinlikler sevgi, saygı, işbirliği, yardımlaşma, hoşgörü ve sorumluluk değerleri dikkate alınarak belirlenmiştir. Etkinlikler okul öncesi eğitim programı içerisinde yer alan farklı etkinlik türleri gözetilerek hazırlanmıştır. Hazırlanan toplam 40 etkinlik 5 hafta süresince haftada dört gün deney grubuna günlük program içerisinde 60 dakika süre ile uygulanmıştır. Kontrol grubu çocuklarına herhangi bir etkinlik uygulanmamıştır. Uygulanacak olan etkinliklere ilişkin alan uzmanları ve okul öncesi öğretmenlerinden uzman görüşleri alınmış, ön uygulaması yapılarak gerekli olan düzeltilmiş son hali çocuklara uygulanmıştır. Haftada 8 etkinlik ve 5 haftalık süreç bittikten sonra ölçme araçları deney ve kontrol gruplarına tekrar uygulanarak veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen veriler SPSS 21 paket programına girilmiş olup değerlendirme aşamasında bu programdan yararlanılmıştır. Araştırmada verilerinin analizinde kullanılacak testlerin belirlenebilmesi için öncelikle, verilerin normal dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Test sonucunda değişkenin dağılımının normal dağılıma uygun olduğu kabul edilirse parametrik testler kullanılmaktadır (Student T Testi, Anova vb.). Eğer değişkenin dağılımının normal dağılıma uygun olmadığı sonucuna varılır ise verilere parametrik testler uygulanamaz. Bu durumda veriler parametrik olmayan alternatif bir test ile test edilir (Özdamar, 2004). Araştırmada yapılan betimsel istatistikler sonucunda, verilerin normallik varsayımını karşılamadığı görülmüştür ve nonparametrik testler kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda deney ve kontrol grubunun kendi içlerinde ön ve son testlerini karşılaştırmak amacıyla Wilcoxon işaretli sıralar testi, deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest puanlarını karşılaştırmak

amacıyla Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Yapılan tüm analizlerde $p < .05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilerin çözümlenmesiyle elde edilmiş olan bulgular yer almaktadır.

Araştırmada deney grubunda yer alan çocukların öntest-sontest sosyal duygusal uyum puanlarında meydana gelen değişime ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Deney grubu sosyal duygusal uyum öntest-sontest puanlarına ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

Boyutlar	Öntest-Sontest	N	SO	ST	z	p
MASDU	Negatif Sıra	1	22.00	22.00		
Toplam	Pozitif Sıra	45	23.53	1059.00	-5.67*	.00***
	Eşit	7				
	Toplam	21				

* Negatif sıralar temeline dayalı , ** Pozitif sıralar temeline dayalı , *** $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 1’de görüldüğü gibi, deney grubunun Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği’nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, deney grubu öğrencilerinin sosyal duygusal uyum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z = -5.67$; $p < .05$). Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son testler lehine olduğu görülmektedir. Deney grubunda yer alan çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri değerler eğitimi etkinliklerine katılma durumundan etkilenmiştir. Bu bulgulara göre, değerler eğitimi etkinlikleri sonrasında deney grubunu oluşturan çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri anlamlı bir şekilde artmıştır.

Araştırmada kontrol grubunda yer alan çocukların öntest-sontest sosyal duygusal uyum puanlarında meydana gelen değişime ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Kontrol grubu sosyal duygusal uyum öntest-sontest puanlarına ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

	Öntest-Sontest	N	SO	ST	z	p
MASDU	Negatif Sıra	4	21.75	87.00		
Toplam	Pozitif Sıra	26	14.54	378.00	-3.00*	.003***
	Eşit	20				
	Toplam	50				

* Negatif sıralar temeline dayalı , ** Pozitif sıralar temeline dayalı ,*** p<.05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 2’de görüldüğü üzere kontrol grubunun Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği’nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, kontrol grubu öğrencilerinin sosyal duygusal uyum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-3.00$; $p<.05$). Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son testler lehine olduğu görülmektedir.

Araştırmada deney grubunda yer alan çocukların öntest-sontest sosyal beceri puanlarında meydana gelen değişime ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Deney grubu sosyal beceri öntest-sontest puanlarına ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

Boyutlar	Öntest-Sontest	N	SO	ST	z	p
Sosyal Beceriler	Negatif Sıra	2	3.50	7.00		
Toplam	Pozitif Sıra	49	26.92	1319.00	-6.15*	.000***
	Eşit	2				
	Toplam	53				

* Negatif sıralar temeline dayalı ** Pozitif sıralar temeline dayalı *** p<.05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 3’e göre deney grubunun Sosyal Becerileri Derecelendirme Sistemi Öğretmen Formundan aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, sosyal beceri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-6.15$; $p<.05$). Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son testler lehine olduğu görülmektedir. Deney grubu çocuklarının sosyal beceri düzeyleri değerler eğitimi etkinliklerine katılma durumundan etkilenmiştir. Bu bulgulara göre, değerler eğitimi etkinlikleri sonrasında deney grubunu oluşturan çocukların sosyal beceri düzeyleri anlamlı bir şekilde artmıştır.

Araştırmada kontrol grubunda yer alan çocukların öntest-sontest sosyal beceri puanlarında meydana gelen değişime ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Kontrol grubu sosyal beceri öntest-sontest puanlarına ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

	Öntest-Sontest	<i>N</i>	<i>SO</i>	<i>ST</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Sosyal Beceriler Toplam	Negatif Sıra	3	21.00	63.00	-4.35*	.000***
	Pozitif Sıra	34	18.82	640.00		
	Eşit	13				
	Toplam	50				

* Negatif sıralar temeline dayalı ** Pozitif sıralar temeline dayalı *** $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 4’e göre, kontrol grubunun Sosyal Becerileri Derecelendirme Sistemi Öğretmen Formu’ndan aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, sosyal beceri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z = -4.35$; $p < .05$). Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son testler lehine olduğu görülmektedir.

Araştırmada deney grubunda yer alan çocukların öntest-sontest problem davranışları puanlarında meydana gelen değişime ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. Deney grubu problem davranışları öntest-sontest puanlarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

Boyutlar	Öntest-Sontest	<i>N</i>	<i>SO</i>	<i>ST</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Problem Davranışlar Toplam	Negatif Sıra	32	16.50	528.00	-4.96**	.000***
	Pozitif Sıra	0	.00	.00		
	Eşit	21				
	Toplam	53				

* Negatif sıralar temeline dayalı ** Pozitif sıralar temeline dayalı *** $p < .05$ düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 5’de görüldüğü gibi, deney grubunun Problem Davranış Ölçeği’nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, problem davranışları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z = -4.96$; $p < .05$). Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son testler lehine olduğu görülmektedir. Deney grubu çocuklarının problem davranışları değerler eğitimi etkinliklerine katılma durumundan

etkilenmiştir. Bu bulgulara göre, değerler eğitimi etkinlikleri sonrasında deney grubunu oluşturan çocukların problem davranışları anlamlı bir şekilde azalmıştır.

Araştırmada kontrol grubunda yer alan çocukların öntest-sontest problem davranışları puanlarında meydana gelen değişime ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Kontrol grubu problem davranışları öntest-sontest puanlarına ilişkin yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

	Öntest-Sontest	N	SO	ST	z	p
Problem Davranışlar	Negatif Sıra	16	10.15	172.50		
Toplam	Pozitif Sıra	34	8.75	17.50	-3.13**	.002***
	Eşit	0				
	Toplam	50				

* Negatif sıralar temeline dayalı ** Pozitif sıralar temeline dayalı *** p<.05 düzeyinde anlamlı farklılık

Tablo 6'da görüldüğü gibi, kontrol grubunun Problem Davranış Ölçeği'nden aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını test etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonucunda, problem davranışları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($z=-3.13$; $p<.05$). Fark puanlarının sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son testler lehine olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguya göre kontrol grubunda yer alan öğrencilerin problem davranışlarının azaldığı belirlenmiştir.

Araştırmada deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal duygusal uyum puanları arasında anlamlı farklılaşmayı belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Deney ve kontrol grubu sosyal duygusal uyum sontest puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları

Boyutlar	Grup	N	ST	SO	U	z	p
MASDU	Deney	53	3079.00	58.09			
Toplam	Kontrol	50	2278.00	45.54	1.00	-2.18	.029*
	Toplam	103					

* p<.05 anlamlı

Tablo 7'de görüldüğü üzere, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeğinden aldıkları son test puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, deney ve kontrol grubunun aldıkları son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=1.00$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında söz konusu fark deney

grubu lehine gerçekleşmiştir. Bu sonuç, değerler eğitimi etkinliklerinin deney grubunda yer alan çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Araştırmada deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal beceri puanları arasında anlamlı farklılaşmayı belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Deney ve kontrol grubu sosyal beceri son test puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları

Boyutlar	Grup	N	ST	SO	U	z	p
Sosyal Beceriler	Deney	53	2841.00	53.60			
Toplam	Kontrol	50	2515.00	50.30	1.24	-5.65	.572
	Toplam	103					

Tablo 8’e göre, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeğinden aldıkları son test puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, deney ve kontrol grubunun aldıkları son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=1.24$, $p>.05$). Fark anlamlı olmamakla birlikte deney ve kontrol grubunun ortalamaları incelendiğinde son test puanlarına göre deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek düzeyde sosyal beceriye sahip oldukları söylenebilir.

Araştırmada deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların problem davranışları puanları arasında anlamlı farklılaşmayı belirlemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Deney ve kontrol grubu problem davranışları son test puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları

Boyutlar	Grup	N	ST	SO	U	z	p
Problem Davranışlar	Deney	53	2623.00	49.49			
Toplam	Kontrol	50	2733.00	54.66	1.19	-1.03	.302
	Toplam	103					

Tablo 9’a göre, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin Problem Davranışı Ölçeğinden aldıkları son test puanlarına ilişkin yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda, deney ve kontrol grubunun aldıkları son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U=1.19$, $p>.05$). Fark anlamlı olmamakla birlikte deney ve kontrol grubunun ortalamaları incelendiğinde son test puanlarına göre deney grubunun kontrol grubuna göre daha düşük düzeyde problem davranışına sahip oldukları söylenebilir.

TARTIşMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, 60-72 aylık çocuklara uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların sosyal duygusal gelişimlerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre değerler eğitimi etkinliklerinin uygulandığı deney grubunda ve kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal duygusal uyum puanlarını anlamlı bir şekilde farklılaştırmaktadır. Ortaya çıkan bu bulgu incelendiğinde ortaya çıkan anlamlı farklılaşmanın son testler lehine olduğu belirlenmiştir. Uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin sosyal duygusal gelişimi arttırdığı ortaya çıkmıştır. Değerler eğitimi etkinlikleri uygulaması sonucunda deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal beceri puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın son testler lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol ve deney grubunda yer alan çocukların sosyal beceri puanları artmıştır. Ayrıca deney ve kontrol grubunda yer alan çocuklara değerler eğitimi etkinliklerinin uygulanması sonrasında problem davranışları puanlarının anlamlı şekilde arttığı ortaya çıkmıştır. Problem davranış puanlarında ortaya çıkan bu anlamlı farklılık deney ve kontrol grubunda son test puanları lehinedir. Problem davranış puanları değerler eğitimi etkinlikleri uygulanan ve uygulanmayan gruplarda azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde çocukların bir öğrenme durumu geçirdiklerinden dolayı sosyal duygusal uyum ve sosyal beceri puanlarının her iki grup içinde artmasının, problem davranış puanlarının her iki grup içinde azalmasının nedeni olarak öğrenmenin bir süreç olarak devam etmesinden kaynaklandığı söylenebilir. ğrenme bir süreç olduğu için bu süreçte çocukların sosyal duygusal gelişimlerinin artması araştırma sürecinde beklenen bir sonuçtur.

Araştırmada elde edilen bir başka bulguya göre deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal duygusal uyum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan anlamlı farklılığın deney grubu lehine olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların sosyal duygusal gelişimleri üzerinde bir etkisinin olduğunu ve bu etkinin değerler eğitimi etkinlikleri uygulanan çocuklarda pozitif bir sosyal duygusal gelişimi ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bu sonuç Gökçek (2007), Demirhan İşcan (2007) ztrk Samur (2011), Neslitürk (2013) İpek (2014) ve Erikli (2016) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Çocuklara uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin çocuklarda sosyal duygusal uyumun gelişmesinde büyük bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Değerler eğitimi etkinliklerinin çocuklarda sosyal duygusal uyumu geliştirmek için uygulanması gerekli olduğu düşünülebilir. Sosyal duygusal gelişimin arttırılması için çocuklara daha uzun süreli ve farklı sayıda etkinliklerin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca farklı değerler seçilerek yapılacak olan değerler eğitiminin çocuklarda sosyal duygusal uyumu geliştireceği de düşünülmektedir. Bu sebeplerden dolayı çocukların sosyal duygusal uyumlarını geliştirmede değerler eğitimi etkinlikleri mutlaka uygulanması gerekmektedir.

Araştırmada elde edilen bir başka bulguya göre deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal beceri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı ortaya çıkmıştır. Uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgu Kropp (2006), Team (2006), Gökçek (2007), Aladağ (2009), Sim (2009) Dow (2016), Karaman (2016) ve Atabey (2018) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermemektedir. Ancak deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların ortalama puanları incelendiğinde deney grubunda yer alan çocukların kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Günindi (2010), ztrk Samur (2011), Lavasani ve Afzali (2011) ve Keskin vd. (2012), tarafından yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerini yükselttiği ancak ortaya çıkan puan farkının yüksek olmadığı söylenebilir. Çocuklarda sosyal becerinin gelişmesinde değerler eğitimi etkinliklerinin kullanılmasının etkili olduğu ancak daha fazla sayıda etkinliğin uygulanmasının sosyal beceriyi geliştireceği söylenebilir. Ayrıca ocuklarda sosyal becerinin geliştirilmesi için seçilen değerler eğitimi etkinliklerinin beceri geliştirici nitelikte olmasına dikkat edilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada ulaşılan bir başka bulgu doğrultusunda deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların problem davranış puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Bu bulgu doğrultusunda uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin çocukların problem davranışlarını anlamlı bir Şekilde azaltmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak deney grubunda yer alan çocukların problem davranış puanlarında kontrol grubuna göre daha fazla bir azalma meydana gelmiştir. Uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin problem davranışlarında meydana gelecek azalmanın daha fazla olması gerekmektedir. Bundan dolayı yapılacak olan değerler eğitimi etkinliklerinin daha fazla sayıda uygulanması, daha uzun süre gerçekleştirilmesi çocukların problem davranışlarını azaltmada daha etkili olacaktır. Seçilecek olan değerlerin problem davranışını azaltacak nitelikte olması ve bu doğrultuda uygulanacak etkinliklerinde problem davranışını giderici nitelikte olması gerekmektedir. Araştırma da elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda yer alan öneriler ortaya konmuştur.

- Değerler eğitimi etkinlikleri başka etkinlikler ile zenginleştirilmelidir.
- Uygulamada ğrencilere verilmek istenen değerler değiştirilmeli ve arttırılmalıdır.
- Değerlerin ocuklara kazandırılmasında uygulama süresi arttırılmalıdır.
- Değerler eğitiminin diğer gelişim alanlarına etkisinin olup olmadığı araştırılmalıdır.
- Farklı veri toplama araçları ve çalışma grubu ile araştırmalar yapılmalıdır.

- Değerler eğitiminin nasıl verilmesi konusunda öğretmenlere farklı bakış açıları kazandıracak eğitimler verilmeli, öğretmenlerin değer eğitimini gerçekleştirme durumlarını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 403-414.
- Aladağ, S. (2009). İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16 (1), 123-146.
- Atabey, S. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal ve duygusal yeterliliklerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Atabey, D. (2014). *Okul öncesi sosyal değerler kazanımı ölçeğinin geliştirilmesi ve sosyal değerler eğitimi programının anasınıfına devam eden çocukların sosyal değerler kazanımına etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balat Uyanık, G. ve Dağal Balaban, A. (2006). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Bencik-Kangal, S. (2010). *Normal ve üstün yetenekli çocukların ahlaki yargılarının karşılaştırılması ve yaratıcı drama programının çocukların ahlaki yargılarına etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler* (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (24. Baskı) Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning [CASEL] (2013). 2013 CASEL GUIDE: Effective Social And Emotional Programs Preschool And Primary School Edition
- Çelik, Ö. (2016). *Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çokdolu, N. (2013). *Karakter eğitimi programının ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin çatışma çözme ve saldırganlık düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çoşkun Ergin, D. ve Ekşi, H. (2012). *Okul öncesi eğitimdeki bir grup çocuğa uygulanan değerler eğitimi programının sosyal becerilere etkisi*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Marmara Üniversitesi. İstanbul, 12-14 Eylül.
- Demirhan İşcan, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlâki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Diñer, Ç. (2011). *6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Ulusal Okul Öncesi Eğitim Kongresi, Marmara Üniversitesi. İstanbul, 1-3 Haziran.
- Domitrovich, C.E., Cortes, R. & Greenberg, M.T. (2007). Improving young children's social and emotional competence: A randomized trial of the preschool "paths" curriculum. *The Journal of Primary Prevention*, 28 (2), 67-91.
- Dow, J. L. (2016). *Supporting chinese preschoolers' social and emotional development through a technology-integrated program* (Unpublished Master Thesis). San Francisco State University, California.
- Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erdem-Zengin, E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Erikli, S. (2016). *Development and implementation of a values education program for preschool children* (Unpublished Master Thesis) Middle East Technical University, The Graduate School Of Social Sciences, Ankara.
- Esen-Aygün, H. ve Şahin-Taşkın, Ç. (2017). 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(3), 430-454.
- Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (Çev. N. Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Gale, H. (2008). How does drama work in environmental education? *Earth & Environment* (3), 159-178.
- Girmen, P. (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 117-142.
- Gökçek, S. (2007). *5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Greenberg, M.T., Weissberg, R.P., Zins, J.E., Fredericks, L., Resnik, H. & Ellias, M.J. (2003). Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning, *Am. Psychol.* 58(6/7), 466-474.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1990). *Social skills rating system manual circle pines*. MN: American Guidance Service.
- Günindi, Y. (2010). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına uygulanan sosyal uyum beceri eğitimi Gazi Üniversitesi, programının çocuklarının sosyal uyum becerilerinin gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, B. (2006). *Ailenin örgütsel ve yapısal niteliğinin 60-72 aylık çocukların sosyo-duygusal uyum düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- İpek, E. (2014). Beş yaş çocuklarına verilen değerler eğitimi programının sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisinin belirlenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Konya
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Karatekin, K. ve Sönmez, Ö. F. (2014). Farklı yönleriyle değerler eğitimi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Çevresel değerler ve eğitimi içinde* (s. 115-140). Ankara: Pegem Akademi.
- Katılmış, A., Ekşi, H. ve Öztürk, C. (2011). Sosyal bilgiler ders kazanımlarıyla bütünleştirilmiş karakter eğitimi programının etkililiği. *Kuramdan Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi (KUYEB)*, 2(11), 530-548.
- Kaya, Y. Günay, R. ve Aydın, H. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeyi üzerindeki etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 23-37.
- Keskinoğlu, Ş. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerine uygulanan mesnevi temelli değerler eğitimi programının ahlâki olgunluğa ve saldırganlık eğilimine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keskin Y., Öksüz Y., Gelen İ. ve Yılmaz H. B. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bazı evrensel değerleri kazanım düzeylerinin karşılaştırılması (Samsun ili örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 351-374
- Koç, R. ve Akdoğan, H. (2018). Çocuklara değer aktarımının önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 65, 1-16.
- Kropp, E.H. (2006). *The effects of a cognitive moral development program on inmates in correctional educational environment* (Unpublished Master Thesis). Virginia University, USA.
- Kurtdede-Fidan, N. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: Nitel bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 361-388.
- Kuçuradi, İ. (1998). *İnsan ve değerleri*. Ankara: Meteksan Baskı.
- Lavasani, M.G., Afzali, L. & Afzali, F. (2011). Cooperative learning and social skills. *Cypriot Journal of Educational Science*, 4, 186-193.
- Lintner, T. (2005). A world of difference: Teaching tolerance through photographs in elementary school. *The Social Studies*, 96(1), 34-37.
- Mandez, J., McDermott, P. & Fantuzzo, J. (2002). Identifying and promoting social competence with African American preschool children: developmental and contextual considerations. *Psychology in the Schools*, 39, 111-123.
- Neslitürk S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özdamar K.(2004). *Paket programlar ile istatistiksel ver analizi* (5. Baskı). İstanbul: Kaan Kitabevi.
- Özen Y. (2011) Etik mi? Ahlak mı? Modernite mi? Medeniyet mi?(değerler eğitimine sosyal psikolojik bir yaklaşım). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 63-87.

- Özkan Kılıç, Ö. ve Özbek Ayaz, C. (2018). 5-6 yaş grubu çocukların değerlere yönelik farkındalık düzeyini arttırmada değerler eğitimi programının etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 818-824.
- Öztürk Samur, A. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Pekdoğan, S. ve Korkmaz, H. İ. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 59-72.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Sagiv, L. (2002). Vocational interests and basic values. *Journal Of Career Assessment*, 10(2), 233-257.
- Sapsağlam, Ö. ve Ömeroğlu, E. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarında değerler eğitimine yer verme düzeylerinin belirlenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 6(21), 244-264.
- Sapsağlam, Ö. & Ömeroğlu, E. (2016). Examining the effect of social values education program being applied to nursery schools students upon acquiring social skills. *Educational Research and Reviews*, 11(13), 1262-1271.
- Sapsağlam, Ö. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının değer algılarının çizdikleri resimler ve sözlü anlatımlarına göre incelenmesi: Sorumluluk değeri örneği. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 287-303.
- Schaefer, M. P. (2012). *Determining methods for teaching character education in elementary schools* (Unpublished doctoral thesis). Northcentral University, Arizona.
- Schiller, P. & Bryant, T. (2009). *Teaching 16 basic values to young children*. Tartu: Studium Publishing House.
- Shonkoff, J. & Phillips, D. (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. Washington DC: National Academy Press.
- Sim, T. (2009). *Social emotional development and temperament among preschooler*. (Unpublished Master Thesis). University Putra, Malaysia.
- Team R. M. (2006). *Is social-emotional development a predictor of school success in head start children? A field study* (Unpublished Master Thesis). Texas A&M University, Texas.
- Trinidad, D.R. & Johnson, C.A. (2002). The association between emotional intelligence and early adolescent tobacco and alcohol use. *Personality and Individual Differences*, 32(15), 95-105.
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Uyanık Balat G., Özdemir Beceren, B. & Adak Özdemir A. (2011). The evakuation of parents views related to heling preschool children gain some universal values. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 908-912
- Ülavare, P. & Veisson, M. (2015). Values and values education in estonian preschool child care institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17(2), 108-124.

- Ünal Bozcan, E. ve Kömleksiz, M. (2015). Eğitimde drama destekli etkinliklerin altı yaş çocuklarının duygusal becerilerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Programlar ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5(10), 35-56.
- Witt, S. D. & Kimple, K. P. (2008). 'How does your garden grow?' Teaching preschool children about the environment. *Early Child Development and Care*, 178(1), 41-48.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

As the pre-school education has a significant impact both on children's and their family's lives, the pre-school education years in which all the concepts and knowledge are learned in a rapid process becomes more of an issue for values education. Values education is an educational activity which encourages to gain moral values and principles and carries youth to the adulthood stage (Sapsağlam & Ömeroğlu, 2015). Any activities about values education employed in the Pre-school education period which is the second stage of learning just following the education in families contribute to the personality development. Values along with shaping people's attitudes and behaviors, the teaching of values at early ages can also shape the future of individuals, their families, and societies (Öztürk Samur, 2011). The research has a place in gaining international values (love, respect, tolerance, responsibility, cooperation, and charity) by employing different activities for pre-school children which support their varied zone of development. Furthermore, the activities employed in the research has importance as they provide different points of view to pre-school teachers and families and expediate the value learning process of children. In addition, the study is also significant since it assists the value education activities carried out in pre-school education institutions. The study aims to investigate the effect of values education activities applied to 60-72-month-old pre-school children on their social-emotional development.

Methodology

The study, which investigated the impact of values education activities on social-emotional development, carried out as an experimental research with a pre-test post-test design. The study group consisted of 60-72-month-old pre-school children enrolled in two independent pre-schools and other two preschools registered to elementary schools and these children were randomly assigned to control and experiment groups. The experiment group included a class from independent pre-schools and another pre-school class from elementary school. A total of 103 children participated in the study. 53 of them were assigned to the experiment group and other 50 were assigned to the control group. The data were obtained via Personal Information Form, Marmara Social Emotional Adjustment Scale (MASDU) and Teacher Social Skills Rating System (SBDS). MASDU was designed to assess 60-72-month-old pre-school children's social emotional adaptation level includes 19 statements with four dimensions. SBDS Teacher form which was designed for 3-5-year-old children consisted of two sections. The Social Skills Scale included in the first section consisted of 30 statements with 3 sub-dimensions and Problem Behavior Scale which was included in the second section consisted of 10 statements with two dimensions. The values included in the values education activities were love, respect, cooperation, charity, tolerance, and responsibility. In the study, eight activities were run each week and a total of 40 activities were employed in the study process. The data were collected in the

pre-activity stage and in the post activity stage by the researcher and analyzed for the purpose of the study. Nonparametric analyses were conducted as the data were not normally distributed. Wilcoxon Signed Rank Test was employed to assess the difference between the pre-test and post test scores within the experiment and control group and Mann Whitney U test was run to compare the pre-test and post test scores between the groups.

Findings, Results & Recommendations

The results of the study indicate that there was a statistically significant difference between the scores of the children in experiment and control group regarding their social emotional adaptation scores, social skills score, and problem behavior score. The social emotional adaptation scores and the social skills scores of the children in both groups increased whereas the problem behavior scores decreased. Another finding of the study is the values education activities used in the study were found effective for promoting children's the social emotional development. In line with the obtained results, social skills scores of the children exposed to values education activities increased and their scores on problem behavior decreased. Therefore, the results conclude that the enhancement of activities both in terms of number and time spend devoted to values education can positively influence children's social emotional development. In conclusion, it is suggested that the time spend for attaining values and the influence of values education on the growth of other developmental areas should be identified.